KARTA OBIEKTU MAŁEJ ARCHITEKTURY SAKRALNEJ Nr. 5/L

3. Miejscowość

Lubiaszów

przy dawnej leśniczówce, na skraju Rezerwatu Lubiaszów,

1. Nazwa - typologia obiektu/obiektów

Krzyż drewniany, kapliczka skrzynkowa, krzyż drewniany – umieszczone na drzewie (*zespół ob.*)

2. Materiał, technika:

drewno, Chrystus wycięty z blachy miedzianej, odlewy metalowe Chrystusa, metalowe plakietki dewocyjne

9. Styl	10. Czas powstania / datowanie	11. Autor / szkoła / warsztat	12. Wymiary (wys./szer./głęb.; waga)
bezstylowy	po 1864 r.	regionalny - miejscowy	krzyż gł. wys 130 cm krzyż mniejszy rzymski 40 cm kapliczka skrzynkowa 35 cm

4. Nazwa miejsca / właściciela gruntu

Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Piotrków Tryb., z/s w Łęcznie
dz. nr 101011_5.0017.AR_3.233/2

14. Fotografia

15. Opis obiektu/obiektów / *forma / zdobnictwo / otoczenie*

Zespół obiektów: krzyż drewniany, kapliczka drewniana skrzynkowa, mniejszy krzyż drewniany oraz kilka przybitych metalowych odlewów Chrystusa Ukrzyżowanego – obiekty umieszczone na starej sośnie, przy zespole obiektów kamień z tablicą pamiątkową poświęconą leśniczemu Andrzejowi Jaskulskiemu (ufundowany w 2009 r.).

Główny /najstarszy/ krzyż drewniany nadrzewny - krzyż wielokrotnie zmieniany, forma z lat 80/90. XX w. była w w kształcie litery „T" (rysunek odręczny załączony) nawiązująca do krzyża św. Antoniego.Z krzyży poprzednich zawsze przebijano Chrystusa Ukrzyżowanego wyciętego z grubej miedzianej blachy. Obecny krzyż ma postać rombu złożonego z 17 desek, zaś 9 deska jest przedłużona i nawiązuje do belki pionowej krzyża. Na romb nabity jest mniejszy krzyż z deseczek na którym jest przytwierdzony Chrystus. Wysokość ok. 1,2 m. Całość po brzegach ozdobiona jest girlandami sztucznych żółtych kwiatów.
Według rozmówców – taka forma krzyża istniała od początku i wszyscy odnawiający ten obiekt starają się zachować tą formę. Obecny obiekt to 3 lub 4 odtworzenie pierwotnego.

Kapliczka skrzynkowa – obiekt powstał po 2006 roku – skrzyneczka prostokątna z drewna, zwieńczona daszkiem dwuspadowym – zaakcentowanym wystającym nabitym gzymsikiem. Całość od frontu przeszkolona. We wnętrzu znajduje się metalowa plakietka z Matką Bożą Licheńską, porcelanowa figurka MB Niepokalanej, obrazek Jezusa w typie „Jezu Ufam Tobie", plakietka z MB z pilelgrzymki na Jasną Górę.

Krzyż drewniany rzymski z drewna dębowego z przybitym odlewem współczesnym Chrystusa Ukrzyżowanego. Obiekt pojawił się po 2006 roku.

Zespół obiektów z sosną otacza betonowy niski płotek, od dołu głównego krzyża rozchodzą się dwie białe i czerwone szarfy.

5. Przynależność administracyjna

Województwo łódzkie

Powiat piotrkowski

Gmina Wolbórz

6. dane GPS / lokalizacja
N 51 42 82 E 19 87 84

7. Formy ochrony / proponowane formy ochrony

Mimo iż sam krzyż główny był wielokrotnie zmieniany - to całość z otoczeniem i pamięcią historyczną, stanowi o jego **wysokich wartościach**. Krzyż związany pierwotnie z miejscem kaźni powstańców z 1863 r., wraz z okazałą sosną pospolitą i pobliskim kamieniem z tablicą poświęconą leśniczemu Andrzejowi Jaskulskiemu tworzą wartościową przestrzeń krajobrazu kulturowego – **zasługują o wpis do gminnej ewidencji zabytków.** Na ochronę w formie ustanowienia pomnika przyrody zasługuje sosna pospolita o obwodzie ok 270 cm.

8. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)
Piotr Wypych, 4 sierpnia 2022 r.

16. Historia , legendy, podania

Według opowieści pani Krystyny Wieczorek z Lubiaszowa: „miałam okazję przeczytać pamiętniki rodzinne państwa Kamockich – m.in. Juliana Kamockiego – właścicieli majatku z Golesz. z tych pamiętników dowiedziałam się iż w czasie powstania styczniowego duża grupa powstańców z rozbitego oddziału odpoczywała i leczyła rany we włościach dziedzica pana Juliana Kamockiego. Obóz założony był na bagnach nad Pilicą miejsce to okoliczni nazywali Malizna. Dowódca oddziału wysłał dwóch powstańców
po prowiant do pobliskiego Lubiaszowa, powstańcy zostali schwytani przez oddział kozaków stacjonujący w dworze w Kole – po schwytaniu zostali powieszeni na drzewie na skraju lasu – w tym miejscu na sośnie obecnie znajduje się krzyż. Nazwiska powstańców według pamiętnika to Pawlikowski i Bartłomiejczyk”.(spisał Piotr Wypych w 2006 r.).

Inną wersję opracowujący kartę jako młody praktykant-leśnik zasłyszał w latach 80.XX w. od miejscowego gajowego „dowódca oddziału wysłał powstańców celem zlikwidowania gajowego Niemca o nazwisku Drescher – którego posądzano o współpracę z zaborcą; do zadania wyznaczono dwóch powstańców Pawlikowskiego i Bartłomiejszcyka – zabili oni gajowego z broni palnej, a huk broni zawiadomił kozaków stacjonujących w pobliskim Kole – szybko ujęli i powiesili powstańców w miejscu gdzie dziś jest krzyż; aresztowano również dziedzica Kamockiego posądzając go o współpracę i zamknięto w więzieniu w Piotrkowie, po jakimś czasie za „wziatkę” dziedzic wyszedł.

17. Stan zachowania i postulaty konserwacji, odbudowy, odtworzenia, upamiętnienia itp.,

Postuluje się przy kolejnych remontach zachowywać pierwotną formę krzyża głównego w kształcie litery „T”, zastąpić betonowe ogrodzenie naturalnym drewnianym, lub je całkowicie usunąć. Dążyć do zachowania harmonii i łądu przestrzennego z otaczającym krajobrazem Rezerwatu Lubiaszów.

Należy umieścić przy obiekcie/obiektach tablicę „pulpitową” z informacją historyczną.

Sosnę na której umieszczone są obiekty uznać za pomnik przyrody.

18. Źródła historyczne, akta archiwalne, źródła ikonograficzne, źródła topograficzne

19. Adnotacje o inspekcjach, badaniach, monitoringu

Obiekt monitorowany od początku lat 90. XX w.

20. Uwagi / załączniki

Na zdjęciu poniżej widoczna odprawiana msza w maju 2009 roku przez ks. Ochnickiego – pod opisywanym obiektem. Msza związana z poświęceniem kamienia z tablicą pamiątkową. Obok zdjęcie obiektów z 2009 r. Rysunek krzyża z początku lat 90. XX w.

5.Forma - opis obiektu ,/zdobnictwo trwałe, zdobnictwo nietrwałe /

Kryje niekształtne zmiany, lecz wg. informatorów formę zachowaną – podobną do poprzedniej.

Z formy poprzedniej pełniła Chrystusa wyciętego z miedzianej blachy – był może pełnym symbolicznym pomnikiem

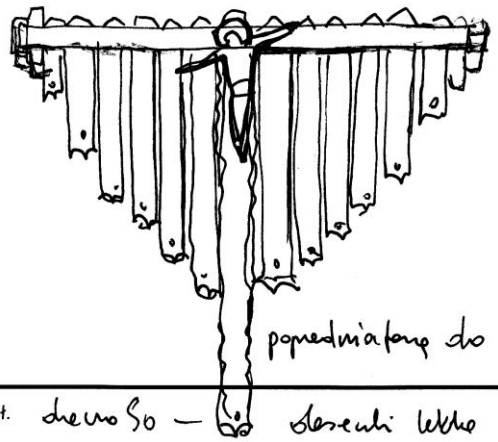

poprzedniaka do końca XX w /1999 r./

6.Materiał. drewno Sosnowe – obecnie lekko „zforsowane"